

Fagplan for kompetanseoppdatering 2020

Del 1: Bakgrunn og informasjon

Bakgrunn	4
Relevant pensum	4
Stoffomfang	4
Kunnskapsnivåer	5
Fagkunnskap i praksis	5
Andre forhold	5

Del 2: Felles tverrgående temaer for alle ordninger

Tema 1: Systematisk håndtering av etiske dilemmaer	6
Tema 2: Bærekraftig finans	7

Del 3: Felles temaer for kreditt, sparing og investering

Tema 1: Seniorøkonomi	9
Tema 2: Negativ realrente	10

Del 4: Temaer for sparing og investering

Tema 1: Høyrentefond (High yield fond)	11
Tema 2: Innhåndling og markedsmissbruk	11

Del 5: Temaer for kreditt

Tema 1: Kapitalfrigjøringskreditter	13
Tema 2: Unntaket i forskriften om forbrukslån	13

Del 6: Felles temaer for skadeforsikring og personforsikring

Tema 1: IDD – utsatt til 2021	15
Tema 2: IPID - utsatt til 2021	15

Del 7: Tema for skadeforsikring

Tema 1: Dokumentasjon av kundesamtalen

15

Del 8: Tema for personforsikring

Tema 1: Arv

17

Del 1: Bakgrunn og informasjon

Bakgrunn

Kravet til oppdatering har som overordnet mål å sikre god rådgivning og omdømme ved at autoriserte rådgivere har oppdatert kunnskap. Fagplanen er en sammenfatning av hva fagrådene i Finansnæringens autorisasjonsordninger mener at rådgiverne skal repetere og være oppdatert på i det aktuelle året. Fagplanen gis ut hvert år og det forventes at alle autoriserte rådgivere tilfredsstillt kravene som spesifiseres i fagplanen i løpet av det året den gjelder for. Kravet til kunnskapsoppdatering er beskrevet i FinAuts regelverk § 3-7.

- Fagplanen gir kandidatene en oversikt over felles temaer og ordningsspesifikke temaer.
- Fagplanen danner grunnlaget for å utvikle relevant opplæringsopplegg.
- Omfanget og forholdet mellom nyheter/faglige endringer og utvalgte fokusområder kan variere fra år til år.
- Fagplanen er publisert 2.1.2020.

Felles og ordningsspesifikke temaer

Del 2: Tverrgående temaer for alle autoriserte rådgivere i alle ordninger.

Del 3: Felles for rådgivere i kreditt og sparing og investering.

Del 4: Gjelder kun sparing og investering (AFR)

Del 5: Gjelder kun kreditt

Del 6: Felles for rådgivere i skadeforsikring og personforsikring

Del 7: Gjelder kun skadeforsikring

Del 8: Gjelder kun personforsikring

Relevant pensum

- Deler av pensum er utgitt av FinAut:
  - Mot og tillit – Etikk for rådgivere/selgere i finansbransjen.
  - God skikk kommentarutgaven samt støttmateriell.
  - Samtalen – elektronisk prøve i etikk.
- Den enkelte finansbedrift står fritt til å velge pensum og læringstiltak for de øvrige områdene omtalt i fagplanen.

Stoffomfang

For hvert tema er omfang spesifisert som lite, middels eller stort, markert med grønne bokser. Dette er for å gi et inntrykk av hva som kan forventes i omfang av læremateriell, og hvor stor vekt man skal legge på hvert emne. Videre gir det også en indikasjon på hva som kreves av innsats for å repetere og tilegne seg fagstoffet.

Med innføring av IDD blir det krav om 15 timer relevant årlige oppdateringer for rådgivere i forsikring. Relevante oppdateringstemaer for forsikring kan inngå som en del av de 15 timene. Spesifiseringen av «lite, middels, stort» er angitt i mulige antall timer. Antall timer som registreres på hvert tema for forsikringsrådgivere kan avhenge av hvor omfattende opplæring man legger i hvert tema. Under er det foreslått intervaller for tid for lite, middels og stort tema.

Lite: Inntil 1 time

Middels: 1 til 2 timer

Stort: 2 til 4 timer

Kunnskapsnivåer

Temaene i fagplanen vil kreve ulike nivåer av kunnskapsbeherskelse. Kunnskapsnivåene er angitt for hvert kunnskapskrav i fagplanen.

- Fakta – nivå 1:** Huske eller gjengi informasjon, fakta, begreper, definisjoner og prinsipper.
- Forståelse – nivå 2:** Forstå sammenhengen i en problemstilling eller forholdet mellom ulike størrelser.
- Anvendelse – nivå 3:** Identifisere en situasjon eller et problem og bruke hensiktsmessig kunnskap eller metode for å løse oppgaven.

Fagkunnskap i praksis

I tillegg er det et krav at kandidaten skal kunne benytte fagkunnskapen i praksis. Fagkunnskap er en forutsetning for god praksis, men gir ikke nødvendigvis god praksis. Det er derfor et krav at fagkunnskapen som er angitt i fagplanen, også skal kunne benyttes riktig i møtet med kunden på angitt nivå. FinAut anbefaler at oppdateringen innrettes på en slik måte at rådgiverne får anvendt og trent på kunnskapen på en mest mulig praksisnær måte. Relevante metoder kan være å bruke:

- eksempler fra praksis
- caseoppgaver
- rollespill
- trening
- felles diskusjon
- medlytt
- der det er naturlig, bør flere temaer ses i sammenheng

Andre forhold

- Temaer for fokusområder er hovedsakelig basert på eksisterende innhold i kunnskapsprøven. Det kan være mindre justeringer eller tilleggsopplysninger.
- Det forutsettes at kandidatene har grunnleggende basiskunnskaper fra kunnskapsprøven. Det forventes ikke at kandidaten skal ha detaljkunnskap fra selve kunnskapsprøven ut over temaene beskrevet i fagplanen for oppdateringer.

Del 2: Felles tverrgående temaer for alle ordninger

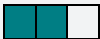
Tema 1: Systematisk håndtering av etiske dilemmaer

Begrunnelse:

Et dilemma er en situasjon der en må velge mellom viktige hensyn. Da er det vanskelig å vite hva som bør gjøres, og en må regne med at det kan komme kritikk, uansett hva en velger å gjøre.

Ved å lære seg etikkens verktøy, styrkes evnen til å utøve skjønn. Det gjør en godt forberedt til å ta kloke beslutninger som kan begrunnes godt.

For å kunne anvende etikkens verktøy i møte med arbeidshverdagens dilemmaer, må en være fortrolig med det fagstoffet som skal brukes. Det er derfor avgjørende at en fortsetter å trene på å oppdage dilemmaer og håndtere dem på systematisk vis.

Presiseringer		
Målgruppe: Alle ordninger Emneområde: Etikk og God skikk		
Fokusområde Publisering: Januar 2020		
Omfang:		
Kompetansekrav	Nivå fagkunnskap	Referanse
Kandidaten skal kunne gjenkjenne etiske dilemmaer og håndtere dem på systematisk vis. Kandidaten skal gjennomføre én av følgende aktiviteter: <u>Utviklet av FinAut:</u> 1. Dilemmareisen 2. Beslutningen 3. Gruppegjennomføring av 1 eller 2	Fakta Forståelse Anvendelse	Tverrgående emner 2.1. - 2.3.

Tema 2: Bærekraftig finans

Begrunnelse:

Norge og verden står overfor en betydelig omstilling for å nå klimamålene for 2050. Klimaendringer er en samfunnsutfordring og en trussel for finansiell stabilitet. Derfor er klimaendringer og den risikoen disse representerer en viktig sak for finansnæringen.

Veikart for grønn konkurransekraft i finansnæringen beskriver veien til en lønnsom og bærekraftig finansnæring i 2030. Med en ambisiøs og realistisk visjon utformer veikartet anbefalinger for finansnæringen og myndighetene for å lykkes med omstillingen. Veikartet representerer en målrettet opptrapping av arbeidet frem til 2030.

I omstillingen spiller finansnæringen en viktig rolle gjennom å bestemme hvem som får finansiering og til hvilken kostnad, og hvilke produkter og tjenester som skal tilbys i markedet. Skadeforsikringsforetakene er spesielt viktige i vurderingen av risiko og forebygging av naturskader.

Omstillingen innebærer også store muligheter – for samfunn, næringsliv generelt og finansnæringen. For å sikre at finansnæringen er godt posisjonert og motivert for å være en pådriver og tilrettelegger for forutsigbar omstilling er det viktig at ansatte på alle nivåer i finansnæringen får mer innsikt i grønn finans, ESG-kriteriene og bærekraft.

Økende etterspørsel etter bærekraftige produkter, endrede kundeforventninger og nye reguleringer vil kreve en utvidet kundedialog og endret rolleforståelse for mange ansatte i finans. Dette aktualiserer et kompetanseløft i finansnæringen. Som en del av dette er bærekraftig finans et eget emne i autorisasjonsordningene og et krav til årlige oppdateringer for eksisterende rådgivere i 2020.

For rådgivere er det viktig å ha overordnet kunnskap om sentrale avtaler og standarder som bransjen og samfunnet skal forholde seg til. Videre at man kjenner til innhold i sentrale begreper som benyttes. Som ansatt i finansbransjen er det viktig at rådgivere har kjennskap til bransjens rolle og målsettinger, virkemidler, samt betydningen av sin egen rolle som rådgiver.

Presiseringer

Målgruppe: Alle ordninger
Emneområde: Bærekraftig finans

Nyhet
Publisering: Januar 2020

Omfang:

Kompetansekrav

Nivå
fagkunnskap

Referanse

2.1. Bakgrunn og begreper

<p>2.1.1. Avtaler og standarder Kandidaten skal kjenne til hovedelementer i sentrale avtaler og standarder innenfor arbeidet med bærekraft: FNs bærekraftsmål, Parisavtalen, OECD sine retningslinjer for ansvarlig næringsliv og Global compact.</p>	Fakta	3.1.1.
<p>2.1.2. Begreper Kandidaten skal kjenne til innholdet i sentrale begreper: Klimarisiko, ESG og bærekraftig finans.</p>	Fakta	3.1.2.
<p>2.2. Finansnæringens rolle</p>		
<p>2.2.1. Veikart for grønn konkurransekraft Kandidaten skal kjenne til Finansnæringens veikart for grønn konkurransekraft.</p>	Fakta	3.2.1.
<p>2.2.2. Kandidatens rolle Kandidaten skal forstå at man som rådgiver skal bidra til å bevisstgjøre kunden om sin mulighet til å ta bærekraftige valg.</p>	Forståelse	3.2.2.
<p>2.2.3. Finansiering Kandidaten skal forstå hvordan finansieringer er viktige virkemidler i et bærekraftig samfunn.</p>	Forståelse	3.2.3.
<p>2.2.4. Forsikring Kandidaten skal forstå hvordan forsikringsbransjen kan bidra til å et bærekraftig samfunn.</p>	Forståelse	3.2.4.
<p>2.2.5. Investering Kandidaten skal forstå hvordan investeringer er viktige virkemidler for et bærekraftig samfunn.</p>	Forståelse	3.2.5.

Del 3: Felles temaer for kreditt, sparing og investering

Tema 1: Seniorøkonomi

Begrunnelse:

Seniorer er en voksende kundegruppe som forvalter stadig større verdier, samtidig som kravet til et aktivt seniorliv krever økonomisk styring og kontroll. Denne kundegruppen tar i større grad opp lån for å realisere ønsket om en aktiv pensjonstilværelse. Det er behov for å gi bred samlet rådgivning til denne kundegruppen for å avstemme forventninger til **pensjonsutbetalinger** opp mot evnen til å bære **lån/gjeldsgrad**, samt **arveplanlegging**. Det forventes at rådgiveren har bred kompetanse i fagområdene pensjon, lån og arv, og er i stand til å møte kunden som en aktiv og kompetent samtalepartner og rådgiver for kunder som planlegger sin seniortilværelse, eller allerede er seniorer.

Presiseringer		
Målgruppe: AFR og Kreditt Emneområde: Personlig økonomi		
Fokusområde Publisering: Januar 2020		
Omfang:		
Kompetansekrav	Nivå fagkunnskap	Referanse
Kandidaten skal kunne sette seg inn i kundens situasjon og aktivt gi tilpassede råd til den enkelte seniorkundes pensjonsplanlegging, inkl. utbetalinger fra folketrygd og privat pensjonsordning, opp mot evne til å bære gjeld. Videre skal kandidaten aktivt kunne gi råd knyttet til arveplanlegging. Kandidaten skal videre forstå hva som påvirker seniorennes økonomi og hvilke skattemessige konsekvenser valgene til den enkelte kunde gir.	Fakta Forståelse Anvendelse	Personlig økonomi og Kreditt

Tema 2: Negativ realrente

Begrunnelse:

I dag er det i de fleste europeiske land lavere renter enn inflasjon, en situasjon som ser ut til å vare i overskuelig fremtid. Slike negative realrenter kompenserer ikke sparere for prisveksten. Derfor vil kjøpekraften av å holde bankinnskudd med normale innskuddsrenter derfor gradvis falle. Enda verre blir utviklingen når en hensyntar at de nominelle renteinntektene skattlegges.

Det er viktig at autoriserte rådgivere kan vise de som sparer i innskudd hvordan spareformuen vil reduseres over tid hvis man ikke tar risiko med sine sparemidler.

Presiseringer		
Målgruppe: AFR og Kreditt Emneområde: Makroøkonomi		
Fokusområde Publisering: Januar 2020		
Omfang:		
Kompetansekrav	Nivå fagkunnskap	Referanse
Kandidaten skal forstå og kunne forklare med enkle beregninger hvordan formue forventes å ville reduseres i en tid med negative realrenter.	Forståelse	2.3.1. 2.5.2.

Del 4: Temaer for sparing og investering

Tema 1: Høyrentefond (High yield fond)

Begrunnelse:

En ny normal med lave og til dels negative renter internasjonalt, samt lave renter i Norge, har intensivert jakten på avkastning blant både profesjonelle kapitalforvaltere og norske personkunder. Nye spareprodukter dukker stadig opp i markedet, og noe som har dukket opp de senere år hos de fleste banker, på spareplattformer og innen ulike rådgivningsmiljøer er såkalte høyrentefond (high yield fond). Det er viktig at autoriserte finansielle rådgivere evner å formidle både muligheten til avkastning, men også den iboende risikoen som følger slike høyrentefond.

Presiseringer		
Målgruppe: AFR Emneområde: Produktgrupper		
Fokusområde Publisering: Januar 2020		
Omfang:		
Kompetansekrav	Nivå fagkunnskap	Referanse
Kandidaten skal forstå hva et høyrentefond er, hvilke typer papirer/instrumenter fondene investerer i og at det kan være store forskjeller på ulike høyrentefond, blant annet på grunn av diversifisering.	Fakta Forståelse	4.2.3.
Kandidaten skal forstå fordelene og ulempene med høyrentefond, samt kunne se produktet i relasjon til andre etablerte varianter av verdipapirfond. Kandidaten skal kunne hjelpe kunden til å forstå den iboende risikoen i et høyrentefond, og at risikoen kan være langt høyere enn det mange forbinder med renteplasseringer.	Fakta Forståelse	4.2.3.

Tema 2: Innsidehandel og markedsmisbruk

Begrunnelse:

I forbindelse med sin rolle som finansiell rådgiver er det viktig å kjenne til reglene knyttet til forbudet mot innsidehandel da brudd på dette regelverket vil ha store konsekvenser for den enkelte rådgiver og de som rådgiveren eventuelt deler innsideinformasjon med. Tilsvarende gjelder for bestemmelsene knyttet til

forbudet mot markedsmisbruk. Rådgiveren kan straffes med bøter eller fengsel dersom rådgiver opptrer i strid med innside- eller markedsmisbruksreglene.

Presiseringer

Målgruppe: AFR

Emneområde: Regelverk AFR

Nyhet

Publisering: Januar 2020

Omfang:

Kompetansekrav

**Nivå
fagkunnskap**

Referanse

Kandidaten skal kjenne til reglene knyttet til innsidehandel og markedsmisbruk.

Fakta

5.2.1

Del 5: Temaer for kreditt

Tema 1: Kapitalfrigjøringskreditter

Begrunnelse:

I boliglånsforskriftens § 1 (virkeområde) gjøres det et eksplisitt unntak for kapitalfrigjøringskreditter fra forskriftens krav til betjeningsevne (§ 3), gjeldsgrad (§ 4) og avdragsbetaling (§ 7). Innvilgelsen av slike lån skal heller ikke inngå i fleksibilitetskvoten iht. § 8. Kapitalfrigjøringskreditter som definert i forskriften tilbys i dag av et fåtall banker, men ved økt oppmerksomhet rundt dette unntaket, er det viktig at kredittrådgivere kjenner til produktet og kan svare faglig presist på eventuelle kundespørsmål om dette.

Presiseringer		
Målgruppe: Kredittrådgivere Emneområde: Kredittvurderingen og kredittprodukter		
Fokusområde Publisering: Januar 2020		
Omfang:		
Kompetansekrav	Nivå fagkunnskap	Referanse
Kandidaten skal vite hva kapitalfrigjøringskreditter innebærer og forskjellen på disse og tradisjonelle boliglånsprodukter. (<i>Boliglånsforskriften §§ 1 og 8.</i>)	Fakta Forståelse	2.4.1.

Tema 2: Unntaket i forskriften om forbrukslån

Begrunnelse:

I forskrift om krav til finansforetakenes utlånspraksis for forbrukslån gjøres det i § 1 (virkeområde) et eksplisitt unntak «når finansforetak yter usikret kreditt dersom kreditten gis rente- og kostnadsfritt». I rundskriv fra Finanstilsynet av 25.04.2019 presiseres at «Rente- og kostnadsfri kreditt omfatter blant annet kostnadsfrie betalingskort der kunden skal betale totalt beløp ved fakturering, og kunden, ved manglende betaling, må betale forsinkelsesrenter etter lov om renter ved forsinket betaling». Mange kunder vil ikke se forskjellen på dette og ordinære kredittprodukter (forbrukskreditter og kredittkort), og det er derfor viktig at kredittrådgiver kan svare faglig presist på forskjellen.

Presiseringer

Målgruppe: Kredittrådgivere

Emneområde: Kredittvurderingen og kredittprodukter

Nyhet

Publisering: Januar 2020

Omfang:

Kompetansekrav	Nivå fagkunnskap	Referanse
Kandidaten skal vite hva som menes med rente- og kostnadsfri kreditt, og skjønne forskjellen på slik kreditt og andre former for forbrukskreditt.	Fakta Forståelse	2.4.1.

Del 6: Felles temaer for skadeforsikring og personforsikring

Det er usikkert når lovverket om IDD og IPID implementeres og fagrådet for skadeforsikring og personforsikring har besluttet å utsette temaene til 2021.

Tema 1: IDD – utsatt til 2021

Tema 2: IPID - utsatt til 2021

Del 7: Tema for skadeforsikring

Tema 1: Dokumentasjon av kundesamtalen

Begrunnelse:

Kravet om dokumentasjon skal sikre at kunde og finansbedrift i ettertid har samme oppfatning om inngått avtale og grunnlaget for den. Dermed reduseres risikoen for uenighet om fakta. Det er i flere saker vanskelig å etterprøve hva som har ført frem til den endelige avtalen. Dette gjenspeiles i selskapenes klageorganer. Det er derfor viktig at rådgiver sørger for å dokumentere sentrale elementer fra kundesamtalen. Ofte gjelder dette kundens valg om å ikke kjøpe toppdekning/plussdekning. Det må synliggjøres og dokumenteres hvilke dekningskunder er tilbudt, og at kunden forstår konsekvensene av sine valg ved eventuell skadeutbetaling.

Potensielle konsekvenser knyttet til mangel på dokumentasjon kan være flere. For kunden kan det være at han/hun ikke mottar den skadeutbetalingen de har trodd de har hatt krav på ved en eventuell skadesak. Dette kan føre til misnøye. For selskapet så kan dette bety at man kan komme i et erstatningsansvar ved en eventuell klagesak. For bransjen så kan gjentatte mangler knyttet til dette skape et dårlig omdømme. Rådgiver må forstå konsekvensene ved å ikke etterfølge regelen om dokumentasjon.

Presiseringer

Målgruppe: Skadeforsikringsrådgivere

Emneområde: Etikk og God skikk

Fokusområde

Publisering: Januar 2020

Omfang:

Kompetansekrav	Nivå fagkunnskap	Referanse
Kandidaten skal forstå at han/hun har et ansvar for å dokumentere sentrale elementer fra en kundesamtale, og synliggjøre hvilke valg kunden har tatt og at kunden forstår konsekvensen av sine valg.	Forståelse	God skikk regel 10
Kandidaten skal forstå konsekvensen ved eventuell manglende dokumentasjon, og hva dette kan bety for kunden, for selskapet og for bransjen.	Forståelse	God skikk regel 10

Del 8: Tema for personforsikring

Tema 1: Arv

Begrunnelse:

Forslag til ny arvelov ble lagt frem av regjeringen den 22. juni 2018. Loven er nå vedtatt av Stortinget og sanksjonert i statsråd, men det er ikke bestemt når den skal tre i kraft enda. I den nye loven videreføres i hovedsak dagens arveregler, inkludert reglene om slektens arverett. Ektefeller og samboere vil som tidligere ikke være likestilte når det gjelder deres rett til arv. Ektefellearven etter loven er foreslått uendret slik at ektefellens arv fortsatt vil utgjøre $\frac{1}{4}$ av dødsboet når en person har livsarvinger. Gjenlevende har likevel rett til en minste arv etter avdød ektefelle på inntil fire ganger folketrygdens grunnbeløp. Samboeres arverett er uendret slik at den som var samboer med personen i lovens forstand fortsatt skal ha rett til en arv på fire ganger folketrygdens grunnbeløp gitt at det forelå felles barn.

Den mest sentrale endringen i lovforslaget er å øke pliktdelsarven til hver av livsarvingene. Pliktdelsarv til livsarvinger vil øke fra kr 1.000.000,- til 15 ganger folketrygdens grunnbeløp. Dette vil innebære at friheten til å testamentere blir begrenset på et høyere innfallspunkt.

I rådgivningen belyser mange rådgivere hvilke konsekvenser et dødsfall vil kunne få, der hvor en lever i en "moderne familie" – en er samboer/ektefelle og en av partene har særkullsbarn. Dette vil kunne få innvirkning på hvilke forsikringserstatninger denne kunden bør få råd om, samt viktigheten av eventuell begunstigelse.

Den nye arveloven er vedtatt av Stortinget, men det er ikke bestemt når den skal tre i kraft enda. Av den nye loven fremgår det at loven skal gjelde fra den tid Kongen bestemmer. I praksis betyr det fra det tidspunkt Regjeringen bestemmer.

Presiseringer

Målgruppe:

Emneområde: Personlig økonomi 1

Fokusområde

Publisering: Januar 2020

Omfang:

Kompetansekrav

Nivå
fagkunnskap

Referanse

Arv etter lov og testament og forsikringsbegunstigelse

- Kandidaten skal kjenne til hvilke regler som gjelder for pliktdelsarv
- Kandidaten må kjenne til hvilke muligheter som ligger i å etablere personforsikringer, for å sikre at gjenlevende kan gjøre sine disposisjoner ovenfor øvrige arvinger

Fakta
Forståelse

2.3

Finansnæringens Autorisasjonsordninger

Post PB 2572 Solli, 0202 Oslo **Besøk** Hansteens gt. 2, Oslo

Telefon +47 23 28 42 00 **Web** www.finaut.no **E-post** post@finaut.no